

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Jagtens Forsvar

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Jagtens Forsvar", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 113. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich06-shoot-workid62044/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Jagtens Forsvar

Enhver Ting i Verden har tvende Sider, hvorfra den kan betragtes; og kunne vi med Føie kalde disse „Lyssiden” og „Skyggesiden;” og sees Tingene kun fra den ene af disse, da vorder Betragtningen altid *ensidig*, halvrigtig – hvilket er det samme som urigtig – og altsaa falsk. Saaledes ogsaa med Jagten. Medens Tusinder i alle Lande øve og elske denne med Lidenskab, uden engang at tænke paa Forsvar eller Anbefaling, findes Enkelte, der fordømme denne Id, som barbarisk, grusom og det dannede Menneske ganske uværdig.* Men Hvo ere disse strænge Dommere? Haarkløvende Moralister og ømtfølede Digtene – især de Sidste. Deels er Jagten disse en ubekendt og af Fordom modbydelig Tidsfordriv, og dernæst taale de gode Herrer sjelden at see Blod, undtagen det skulde være Menneskeblod i Kri- gen. Vi ville nærmere overveie deres Hovedankepost: „at Jægeren finder Fornøjelse i at pine og dræbe Dyrene.” Denne Paastand afvises som grundfalsk, og som et sikkert Tegn paa at de, som gjøre den, intet Begreb have om Jagtens Fornøjelse; thi denne bestaar hverken i at martre eller myrde; men i at *træffe*, og dette jo sikkrere og mere dødende, jo bedre, hvorfor ogsaa den ægte Jæger sjelden skyder paa længere Afstand, end han er istand til at nedlægge Vildtet dødt paa Pletten; og af tre Strykker, som falde for hans Bøsse, kan Man gjøre sikker Regning paa, at de to ei engang *børe Skuddet* – som det hedder – men ende Livet uden Angst og Smerte. Vi appellere her til alle Jægers Følelse, og spørge endvidere: om det ikke er dem ubehageligt, naar en Hare f.Ex. slæber sig saaret afsted, og om de ikke ved nok et Skud ende dens Smertes, skjøndt de uden dette vare sikkre nok paa den? Vi spørge endnu videre: om det ikke er de allerfleste Jagtel- skere modbydeligt at skyde, eller paa anden Maade at undlive et tamt Dyr? og om de gjerne gad føre Kniven – som endogsaa Qvindehæn-

* Th. Moore kalder den „Vildtmænds Lyksalighed.”

der uden Bevægelse bruge – mod Lammets Strube? Vi spørge Alle og Enhver, Jægere og Ikkejægere: hvilket vel er grusomst, enten at dræbe et *vildt*, ja ofte *fjendligt* Dyr, og det almindeligviis paa en hurtig og smerteløs Maade, eller langsomt at aftappe Blodet og, saa at sige, draabeviis at udtømme Livet paa et *tamt*, der lever under vor Beskyt- telse og paa en fortrolig Fod med os? at strække en Ulv, en Ræv, ja en Hare, eller Agerhøne i et Øieblik til Jorden, eller stikke en Gaas i Nakken og holde den flere Minutter, til den forbløder sig? at skære Struben over paa en Kalv, eller et Lam, høre halve Qvarter paa dens Rallen, og betragte dens smertelige og langvarige Dødskamp? Virke- lig, under dette Hensyn maa Jægeren frabede sig enhver Sammenlig- ning med Slagteren.

„Men” sige Jagthaderne „hvorledes ville I besmykke Parforcejagt, Harehedsning, Myndejagt?” Disse — svare vi — tænke vi hverken at besmykke, eller forsvare; thi de ere Udartninger af Jagt, og fortjene ei engang Navn deraf; de ere de Vældiges Surrogater for Menneskejagt, eller Krig; kaade Dagdriveres Tidskort, eller en uværdig Gjevvei til Maalet for Jægeren af Profession. Parforcejagt udfordrer ingen Jægerdygtighed, kun blot den letlærte Færdighed, at hænge fast paa Ryg- gen af en Hest. Det Samme gjælder om Harehedsning og Ræveheds- ning, der isøvrigt kun øves af raae engelske Landjunkere, og er blot som en Forberedelse til natligt Sviregilde. Og Myndejagt kan enhver Klodrian drive med en Jagtpidsk i Haanden, om han saa aldrig har lagt et Gevær til Kinden. Den bruges derfor kun af Bønder, eller Herregaardsskytter, der *skulle* levere Vildt, og have et Terrain, hvor Bøssen gjør usikker Tjeneste.

Hvad betyder vel altsaa de fromme Poeters Ak og Vee over Jæger- ne og Disses formeentlige Blodtørst? Den vidner alene om deres Ubekjendtskab med Jagten og overspændte Følsomhed. Fred da med Svenskeren *Leopolds*, med Britten *Thomsons*, med Franksmanden *Delil- les* og Fleres Aske! Og ville vi ønske, at alle de, som slaac paa hines bløde Strænge, hellere maatte anvende deres Digteevner til at standse Udgydelsen af *Menneskeblod*, før de søge at sætte Himmel og Jord i Bevægelse over en Hares, eller Agerhønes Død. Naar Menneskene engang – Gud veed naar – faae oprettet en evig indbyrdes Fred, da kan det være tidligt nok at anvende deres bona officia til Bedste for Markens vilde Dyr, om der ellers ved *den* Tid er nogen af dem tilbage.

Dog, Moralisten har endnu et Men: „Jagten leder og forfører til Drikfældighed.“ At gaae hele Dage uden varm og overhovedet uden tilstrækkelig Spise, kræver Spiritus-Nydelse, og saadan jevnlig Suppen, „ein Schlürfchen aus der Flasche,“ som det hedder i Visen, vorder let og uformærkt til Vane. Det skeer – vi indrømmer det – undertiden, dog meest for Jægere af Haandværk; men det er ganske notorisk, at Drikfældighed vorder sjeldnere og sjeldnere hos Jægere, og aftager hos denne Stand, som hos alle andre; saa Man klarligen indseer, at den omtalte Last ikke hører *Standen*, men *Tiden* til. Desuden er denne ubeføiede Anke egentlig stilet mod *Jagtskikere*, som *kunne* øve denne Tidsfordriv og lade den være, alt efter eget Behag; thi Jægere af Profession kunne dog ikke afskaffes, saalænge der er Vildt til, og Gaver, som længes efter denne Spise. Med ligesaa megen Føie kunde Moralisten fordrø, at Fiskeri og Søfart burde afskaffes, fordi Fiskere og Sømænd, ifølge deres Levemaade, behøve stærke Drikke, og lettelig fristes til overdreven Nydelse af Samme. Dersom vi endelig vilde adspørge Erfaringen, da vilde den lære os: at af Professionist-Skytter findes flere ædruelige, end forfaldne, og at hos andre Jægere den omhandlede Last virkelig er en Sjeldenhed.

Illustrationerne vises ikke af hensyn til rettigbederne.

Til Slutning maae vi ogsaa høre Lægens Stemme. Ikke som om alle Læger, eller nogle *ubetinget* ivrede mod Jagten, som skadelig eller farlig for Sundheden; men dog ere der dem, der mene: at Jagten svækker Helbredet, og navnlig er hos Mange Aarsagen til Tandpine, andre rheumatiske Svagheder; ja endog til den smertefulde og ulægelige Gigt. Den hurtige Afvexling mellem Kulde og Hede, de udmattende Strabadser og især de vaade Fødder opstille de som Skrækketilbeder for den lidenskabelige Jæger, der varm og svedig af forceret Gang staaer hele Timer og lader sig gennemfryse i klingrende Frost, eller for en Vildand trasker en halv Dag med Støvlerne fulde af Vand. Vel sandt: Nogle, som, vel at mærke! af Naturen ere svage, eller ved Opdragelsen forkjælede, kunne stundom ved alt for dristig at trodse Veirets Indflydelse, ved ikke at tage deres skrøbelige Constitution i Betragtning, paadrage sig en eller anden Sygdom; men der gives Flere, som ved forsigtigt Maadehold og gradviis Afhærdelse styrke og forbedre et skrøbeligt Helbred. Og især er dette Tilfældet med heftiske Personer, som ved passende Bevægelse i den friske Luft ofte gjengive de slappede Lunger den tabte Elasticitet; saa at de, tilføit ei istand til at gaae et Par Hundrede Skridt, uden at vorder stakaandede, ved fortsatte Jagttoure formaae at vandre omkring halve, ja hele Dage. At vorder forfrossen er ikke saa farligt, naar Man arter ved Bevægelse gjengiver Legemet den naturlige Varme; og at gaae flere Timer med vaade Fødder, skader ikke, naar Man ved Hjærkomsten strax skifter Tøit. Hvo som derimod, efter en Jagt, vil sidde hele Aftenen med vaade og kolde Fødder, udsætter sig vist for Snue, Tandpine og værre Forkjølelses-Tilfælde, med mindre han ogsaa er hærdat nok til at taale Sligt, som endda ikke saa sjelden finder Sted. Resultatet bliver da: at de berørte Sygdomme ikke ere nødvendige Følger af Jagten; men af en Uforsigtighed, i hvilken Ikkejægere ogsaa kunne gjøre sig skyldige; og at Jægeren bedre, end enhver Anden, vil modstaae Virkningen af Hede, Frost, Regn og vaade Fødder. – Misligen er det, naar Jagten endes med Svür, og dette bør virkelig kaldes en Stormløben mod Sundheden, for hvilken de Fleste med Rette maae bøde; men er det ikke den naturlige Straf for enhver Sviregast, han være Jæger eller ikke?

Den forsigtige, ordentlige og maadeholdne Jæger nyder gjerne en fast og varig Sundhed, og blandt Saadanne skulle vi som oftest finde rørige og muntre Oldinge, der naae et Maal af Dage, som vorder kun

de færreste blandt Menneskenes Børn tildeel. Nær havde vi overseet een Anklage, hvis det ikke var runder os i Tanker, at dette Skrivt ogsaa kunde berøres af qvindelige Hænder – *Vaadeskud!* „Vi høre, vi læse” sige Jægerens Kjærestes og *nygiftes* Koner „om saa mange Ulykker paa Jagten!” – Hvor mange? om vi tør spørge: een, to, høist tre om Aaret i det hele Danmark. Og disse endda for det allerminste foranledigede ved Ukyndighed i Jagten og Mangel paa Routine. Det er virkelig en stor Sjældenhed, at en øvet Jæger gjør enten sig selv, eller Andre Skade; Ulykken kommer næsten altid fra Fuskere og Saadanne, som gaar med for *Commercens* Skyld, og uforsvarligen, uden Underviisning og Advarsel, tages med i erfarne Skytters Laug. Overalt, naar vi gjennemsee de aarlige Beretninger om „ulykkelige Hændelser,” da ville vi finde langt Flere omkomne ved Drukning, løbske Heste o.s.v. o.s.v. Skulle vi derfor forsværge at kjøre, at seile o.s.v.? Det gjorde vel endnu aldrig selv den frygtsomste Qvinde; hvi da handlyse Jagten? Nei, smukke Læserinder! vi vide intet Andet paa deres Vegne at indvende imod Jagten, end om Kjæresten, eller Manden bliver alt forlænge ude om Aftenen, naar han – som en gammel Poet siger – „glemmer sin unge, ventende Viv, over en Vildbasse, der har brudt igjennem Garnet.”

Og er nu, som vi haabe, tilfredsstillende gjendreven enhver Ankepost mod en Beskjæftigelse, der har været i Moden, saalænge som Mennesker og vilde Dyr i Verden. Vi ville nu, til Jægerens Trøst og Opmuntring, ydermere fremsætte Hvad med Rette kan siges til Jagtens Anbefaling og Priis.

For det første bringe vi – med de kjære Lægers Tilladelse – i Erindring, Hvad vi, gjendrivende Paasagnet om Jagtens Skadelighed for Sundheden, yttrede om dens Gavnlighed. Og er det ei alene *Bevægelsen*, den *friske Luft* og *Løgmets Hærdelse*, som her kommer i Beregning; men ogsaa, hvad Mange overseer, den *Sindsmunterhed*, der er gavnligere for Helbreden, end et helt Apothek. *Løsrivende* sig fra Livets Møje og Bekymringer, fra Menneskesamfundets Trængen og Skuppen, fra Vold og Rænker, iler Jægeren ud i den fri og yndige Natur, selv fri og sorgløs, som Fuglen under Skyen. Jagtlyst fylder og udvider hans lettaandende Barm. Haabet bevinger hans Skridt, og dets hyppige Opfyldelse skjænker ham skyldfri og umisundte Glæder. Han afryster Hverdagslivets trykkende Lænker, og, hjemme en Slave af Love og Sædvaner, Modetyranni og trykkende Forhold,

træder han med oprindelig Tvangløshed, som Skabningens Herre, ud i Guds skønne Verden, og farer fra Seier til Seier, som ikke kjøbes med Sukke og Taarer. Han skuer Naturen i alle dens uendelige Skønheder, i dens Majestet og i dens Rædsler, og selv med disse vorder han fortrolig. Han hilser Solen naar den opstaaer i sin himmelske Glorie, i sin evige Ungdom, og han tilsmiler den sit Farvel, naar den daler i Vesten. Naar Himlen rynker sine Bryn, naar Tordenen ruller foroven og gjenlyder forneden i Søens Bugter, i Dale og Skove, naar Lynene blinke og Orkanen bruser, da føler han sig stæmt til Alvors Tanker og høitidelige Følelser; men ikke til Frygt. Hver stor, hver yndig Landskabsscene i hans Egn er ham bekendt og forlyster hans Øie; og naar Morgentaagen opruller som et Tæppe, skuer han med stille Fryd omkring i det store Panorama. Selv naar Naturen hvert Efteraar synes at ældes, naar Blomsterne visne og Græsset gulnes; naar Skoven taber sin grønne Sommerdragt, og naar *Andre* gribes af tungsindige og mørke Følelser – just da hilser Jægeren sin rette Aarstid: da seer han sine Glæder at fremspire. Ja, naar Sneen indhyller Mark og Eng og Skov, og *Andre* i den see kun et Liiglagen, et Billede paa Døden – just da culminerer Jægerens Glæde, hvad enten han følger Harens velbekjendte Spor, eller det brune Vildt, frendreven af larmende Klappere, nærmer sig hans lynende Rør.

Og I – hvis dette kommer Nogen af Eder for Øie – I, som i mageligt Vellevnet hverken kjende Hunger, Tørst eller Søvn, som derfor søge Surrogater for hine i pirrende og ophidsende Midler, og for denne i bedøvende: ak! ande I blot hvilken Lækkerbidsken Jægeren har i sit Ost og Brød til en Sturk Kildevand! Hvilket Herremaal tid han nyder ved sin Hjemkomst i een Ret, sirupel ukrydret Mad! Kunde I blot formode, hvor villig Søvnens kommer til den trætte Jæger! hvor sagteligt den lukker hans Øienlæge! hvor blødeligt den – for at bruge et ældgammelt Digtetsprog – *kryber* med sød Krillen over hans Lemmer og *løser* alle hans Ledemod: I vilde – ja, I vilde i det mindste misunde ham.

Skulde det hernæst være for Intet, eller Lidet at regne, at Jagten betragtet som en Morskab, en Leeg, forfrisker Sindet og styrker til alvorlig Arbeide? Den kloge Menneskekjender, Oldtidens *Æsopus*, blev engang af nogle Viismænd i egen Indbildning truffen, idet han spillede „Nødder ihænde” med Smaadregene. De tilkjendegave ham

deres Forargelse. Istedetfor Svar, griber Philosophen en Bue og spørger: hvorfor Eieren gik med Strængen nedspændt? „Naar den stedse var spændt" lød Svaret „vilde den jo snart slappes og miste sin Kraft." „Saa vide I nu ogsaa" gjenmælede Æsopos „hvorfor jeg leger med disse Drengene." Vistnok enhver, endog den uskyldigste, Fornøielse kan overdriues. Naar den forrige Konge af Neapel jog den halve Dag og fiskede den anden halve, eller den afdankede Konge af Frankrig jog fra Morgen til Aften: da maatte Folket sukke, eller oprøre sig. Men at en virkelig Regent, en Saadan, som vil regjere selv, en Dag om Ugen, eller et Par om Maanedene, paa Jagten lægger den tunge Byrde tilside, for siden med forfriskede Kræfter atter at tage den paa sine Skuldre: dette er klogt og billigt, baade mod ham selv og hans Folk. Ogsaa en ringere Mand, naar hans Dont kræver anstrængende Hovedbrud og især stillesiddende Arbejde, vil gjøre saare vel i at følge det anpriste Exempel, og efter en Jagttour finde Sjælens slappede Spændekraft fornyet.

I det Tilfælde, at disse Blade forvildede sig ind paa høie Magthaveres Bord, da forsone dem følgende Bemærkning med deres Ubetydelighed: Det Land, hvis Sønner ere Jægere fra Ungdommen af, har i disse modige, haardføre og dygtige Landsforsvarere. Herom vidne Tyrols Bjerger, herom vidne Norges; den Riffel, som kjender Veien til Gensens og Bjørnens Hjerter, finder den let til Fjendens.

Til sidst endnu en Bemærkning, den vi bede Moralisten og Psychologen lægge et Fald til: Ethvert Menneske trænger til, og vil ufeilbarligen søge een eller anden *Morskab*, Læg eller Tidsfordriv. Een elsker Musik, en Anden Blomster, en Tredie Heste; men mange Flere elske Spil og Sviir, og overalt saadan Tidsmord, som spilder Søvn, Formue, Helbred og Sindsro; som er til Skade enten for dem selv, eller Andre, eller begge Dele. Er det da ikke bedre at vælge en saadan Læg, som, uden at fornærme Nogen, gavner baade Legeme og Sjæl? Og hvilken skulde vel da kunne stilles over den, vi af Erfaring og med indlysende Grunde anprise – Jagten?

Og hermod vor venlige Hilsen til alle flinke Jægere. Maatte dette Skrivt forskaffe dem en behagelig Morskab, naar Regn og Slud og Storm holde dem hjemme ved den lune Arne! og i lange Vinteratener bringe dem deres Yndlingsidræt i kjær Erindring! – Vi vide ikke bedre at slutte denne vor Forsvarstale, end med en Vise, at sjunge efter Jagten til de blinkende Pocaler.

<i>Løft høit åst blanke Bøger!</i>	<i>Han skyer de store Stæder,</i>
<i>En Skaal for hver en Jæger</i>	<i>Hvor Modens usle Glæder</i>
: : <i>Paa Jordens vide Rund! : :</i>	: : <i>Er Sundheds skumle Græv. : :</i>
<i>Vi Hver, som Jagten ynder,</i>	<i>Dens Bud han ikke bylder;</i>
<i>Vort Broderskab forkynder</i>	<i>Men angerøis opfylder</i>
: : <i>Med Hjærte Haand og Mund! : :</i>	: : <i>Naturens simple Kræv. : :</i>
<i>Hallo! halli! halli! hallo!</i>	<i>Hallo! halli! etc.</i>
<i>Med Hjærte, Haand og Mund jabo!</i>	

<i>Vor Jægersang lad runge:</i>	<i>Hist Dag til Nat forvandles,</i>
<i>En Jæger er en Konge</i>	<i> Og stakket Fryd tilbandes</i>
: : <i>I Stolbed og i Mags! : :</i>	: : <i>For lange Smertsaar. : :</i>
<i>Saavidt som Himlen blaaner</i>	<i>En Jæger Dagen bruger;</i>
<i>Og Lys til Jorden laaner</i>	<i>Naar Nat paa Jorden ruger</i>
: : <i>Hans Rige er ustrakt. : :</i>	: : <i>Til Hvilen spid han gaer. : :</i>
<i>Hallo! halli! etc.</i>	<i>Hallo! halli! etc.</i>

<i>De vilde Dyr at bede</i>	<i>Naar Morgenlyset stiger</i>
<i>I Mark og Skov og Hede</i>	<i>Han ud i Marken biger</i>
: : <i>Han træder Friheds Sti. : :</i>	: : <i>Saa fro med Flint og Hund. : :</i>
<i>Der bryder han de Lænker</i>	<i>Han gaar med muntre Sange</i>
<i>Som Vælde og som Rænker</i>	<i>Paa Høstens gule Vange,</i>
: : <i>Har smeddet Verden i. : :</i>	: : <i>Paa Vintrens hvide Grund. : :</i>
<i>Hallo! halli! etc.</i>	<i>Hallo! halli! etc.</i>

Løft høit da Glædens Bøger,
Høit leve hver en Jæger
 :|: *Paa Jordens vide Rund! :|:*
Vor Jægersang forkynder:
For Hver, som Jagten ynder,
 :|: *En Skaal af Hjærtens Grund! :|:*
Hallo! halli! halli! hallo!
En Skaal af Hjærtens Grund jabo!

Diana

Jagtens Historie, i kort Begreb

Første Periode. *Da Jagten øvedes, mere som en Nødvendighed, end som en Forlystelse.*

Jagten maa være begyndt ligesaa tidligt som Menneskenes Tilværelse. Den er langt ældre, end Agerdyrkning, og ældre, end selve Qvæg-avl, eller Hyrdeliv, eftersom denne Levevei kun ved Jagten kunde forberedes. Jagten var nødvendigviis det første Skridt til at opfylde Siabereus Bud: „gjørør Eder Jorden underdanige!“ Ved denne maatte Mennesket tilkæmpe sig Herredømmet over: „Himmelens Fugle og Markens vilde Dyr.“ Med Rovdyrene maatte det stride om alle de andre. Og da det opfandt at tæmme nogle af de Sidste, bleve disse et Tvistens Æble imellem de første og Eiermanden. Da Mennesket blev Hyrde, blev ogsaa Jagten en uundgaaelig Nødvendighed, en Bodrivt, der bragte baade Fordeel og Hæder. Faaret, der havde ombyttet de af Rovdyr kun sjældent og med Vanskelighed bestegne Fjælde med de lavere Græsgange, fandt kun under Menneskets bevæbnede Arm Tilflugt fra Ulvens Anfald. Og Oxen, som ved at forlade sin vilde Tilstand havde tabt det Mod og den Styrke, hvormed den i tætsluttet Kreds ofte hæddigt vægede sig imod Hyænen og Bjørnen, maatte beskyttes af Jægeren, om denne ikke vilde see sig sin kostbareste Eiendom berøvet. De glubende Dyrs Blod blev da det første, som farvede Pilen og Spyddet. Jagten er ældre, end Krigen; thi først da Huusdyrenes Fjender vare overvundne og trængte tilbage i deres uhyre Skove og Ørkenner; da hine herved i Ro kunde formere sig: først da vendte Menneskene deres Vaaben imod hverandre, og kæmpede om de forøgede Eiendomme. Hvor naturligt, at den første Konge maatte være en Jæger! Hvor aldeles troværdigt vorder Sagnet: at Nimrod – Jægerens Fader – svang sit scirrige Jagtspyd som et Scepter over Mennesker, der søgte hans Beskyttelse, og hyldede hans overlægne Sjæls- og Legems-Færdigheder! Ikke kan det da forbause os, at Oldtiden forgudede den iernæiske Slanges og den nemeiske Løves Bæstemand, og at den arcadiske Vildbasses Overvinder* blev agtet høiere, end den, der nu om Dage indtager en Stad, eller ødelægger en Krigshær.

* Hercules.